

Categoria D accésit

100000 LLUMS

Cent mil llums tremolen sota el cel francès. Cent mil llums al voltant d'un monòlit, que amb una breu inscripció vol recordar un fet no oblidat, il·luminen una nit de tramuntana gèlida. Una per a cadascun dels avui presents o absents que van trepitjar la mateixa platja un febrer de seixanta-dos anys enrere.

La multitud arribada d'arreu arrossega un aire festiu contingut. La sorra, lloc de la celebració, s'omple al llarg de tot el dia de famílies senceres, des d'infants fins a avis.

L'Angeleta prefereix el braç del Jaume al del fill. És ben natural: el Jaume és l'amic invisible, caríssim de veure –és tan lluny Lió!–, però que sent a prop, com la fragància de la colònia que perdura encara quan el flascó és tapat i desat. El fill, en canvi, el té sovint per casa. És un bon fill. Després de tot, encara hauria de donar gràcies a Déu, un déu amb qui no creu, perquè li ha permès viure una existència mig suportable. Malgrat tot. Malgrat els plors, l'escarràs de la feina, la solitud... malgrat la mentida subtil que la va dur a no estimar mai cap més home que el seu.

-Jaume, on va ser?

Però el vell sap que no li escoltarà la resposta. Calla i li respecta el vol que se l'endú als temps feliços, als temps amargs. Allà, va ser allà, diu per dir. I continuen caminant, feixugament. L'Angeleta, al centre de l'univers, el Jaume, a un costat, el bastó, a l'altre, la carta responsable de l'eterna fidelitat, a la bossa. I al darrere, el fill, observant amb ulls compassius els herois d'una història que també és la seva.

“Vam fer Pasqua abans de Rams, i què!, hi ha qui critica els joves d'ara per ser massa llibertins amb això del sexe. Ja!, me'n ric, són les bestieses dels capellans, que són els pitjors! El meu Quimet i jo jèiem junts de molt abans de passar per l'Ajuntament. No se'm notava encara la panxeta i la bruixa de la sogra se'n va adonar, que estava de bon any. No em va dir res, no, però amb la cara ja pagava, jo la vaig calar des del primer dia, en el fons, molt en el fons

tenia animeta de dretes i maleïa la sort de tenir un home de la CNT i un fill de les Joventuts Llibertàries. No va ser el bombardeig el que la va matar, no, que va ser que son fill es casés pel civil i que quan arribés l'hora de parir hauria de dir allò que la criatura havia estat setmesona. Doncs, mira, no calia que es preocupés tant perquè la va dinyar al cap de quatre dies mal comptats. D'un atac de cor, van fer córrer, però n'estic segura que va ser de l'enrabiada. Que es foti, no em va saber gens de greu, i al cap i a la fi la va ben treure de quedar-s'hi quan encara era un bon moment per morir-se. Perquè el pitjor va venir després, quan la gana va esquitllar-se per les cases com s'hi esmuny el fred a l'hivern, i el desànim, perquè tothom parlava de coses terribles, que si els nacionals feien això o allò altre quan entraven a un poble, que si la guàrdia mora violava dones i criatures, que si els nostres soldats queien com a mosques, que si l'Ebre baixava vermell, que si... i llavors em vas dir he d'anar-me'n abans no caigui Barcelona, si m'hi cacen, ni judicis ni res, afusellat i al clot, vindré amb tu, aniré on vagis, et deia penjada del teu coll, i tu que m'apartaves amb els ulls humits, on vols anar, prenyada, a tu no et faran res, marxaré amb el Jaume a França, diuen que és un lloc segur, hi estaré bé mentre busco un lloc on criar el nostre fill, t'escriuré quan el tingui, aviat ens tornarem a veure, t'estimo..."

-Torna-m'ho a explicar, Jaume, a poc a poc, sense deixar-te res.

-Si t'ho he explicat moltes vegades, Angeleta!

-A poc a poc, sense deixar-te res, Jaume.

-Que n'arribes a ser de pesada, només perquè ets tu, que si no...

-Va, va.

-El Quimet i jo vam sortir de matinada de Barcelona, ens vam ajuntar a una llarga columna de fugitius, refiats que res podia sortir malament, que arribaríem a França sense problemes...

-Però... -Però tot es va torçar ben aviat: el 9 de febrer del 39 vam patir un bombardeig, no sabíem on amagar-nos, la metralla d'una bomba li va esguerrar una cama. Ens vam refugiar al túnel de Port-Bou i després... després ja no vam

ser amos del nostre destí. La cama començava a gangrenar-se. Volíem arribar fins a Lió, a casa d'uns parents, però tot va ser creuar la frontera que els gendarmes francesos es van fer càrrec de nosaltres.

-I què més, Jaume, oi que no el vas deixar mai sol?

-Era de nit quan travessàvem la porta del camp de concentració, una nit com la d'avui, freda, ventosa. Una fila de gent bruta i afamada, homes cap aquí, dones i criatures cap allà. Una triple xarxa espinosa ens confinava en una platja enorme. Només sorra i aigua, ni barracots, ni tendes on aixoplugar-se, ni latrines, res, no hi havia res, tret de cent mil persones arrupides arrecerant-se del fred amb mantotes humides.

-No va morir com un gos, oi Jaume? Va patir? Se't queixava molt?

-Ja el coneixies, no era home de queixar-se, estava més pendent de la gent del nostre voltant que de la seva cama que s'anava enfosquint. Recordo un xicot que seia amb la fotografia d'una noia a les mans, s'hi va passar hores, la petonejava, com si la noia fos viva al seu davant. El Jaume va intentar explicar-li que... no l'escoltava, es va enterrar la fotografia a la butxaca, es va aixecar i es va dirigir cap a l'aigua. El vam estar mirant fins que les onades el van cobrir del tot.

-I la carta, va plorar mentre te la donava?

-Mai no vaig saber quan la va escriure, devia aprofitar les estones en què m'anava a discutir amb els senegalesos que ens vigilaven des de fora del fil ferrat. T'ho juro, Angeleta, vaig fer tot el que vaig poder per ell, els insultava, els escopia, per què ens ho feu això, els deia, el meu amic és un bon republicà, com vosaltres, els repetia, porteu-lo a un hospital! Cinc dies sense menjar ni beure, no puc entendre com el Quimet va resistir tant. Quan la cama era ja negra i el final a prop, es va treure la carta de sota la camisa. I sí, quan creia que el vent i el fred ens havia assecat totes les llàgrimes, va plorar mentre me l'allargava. Promet-me que l'hi faràs arribar, promet-me que no la llegiràs, promet-me que mai no li diràs que l'estimo com no he estimat cap altra dona, va dir-me.

-Però tu, el seu gran amic, el vas enganyar i no li vas fer cas.

-Sí, el vaig enganyar i no li vaig fer cas. Ja hi som, és aquí.

Amb les mans tremoloses, l'àvia treu de la bossa una espelma i la carta del Quimet. Enfonsa la candela a la sorra i l'encén. La flama creix, com creixen totes les altres. El vent, republicà també, respecta el mar d'espurnes vacil·lants.

-No cal que resem res, oi Angeleta?

-Calla boig, vols fer empipar el Quimet?! Li regalaré les seves paraules, li retornaré la carta d'amor.

-No n'hi havia gaire, de passió. a la carta.

-Segur?

L'Angeleta apropa el paper al foc i un fum negre s'enlaira cap a un cel imaginari. Una a una, cada lletra escrita, cada lletra suposada es cargola, s'escapa del full, vermella de sang per un moment, i es deixa llegir per darrera vegada.

Angeleta,

Des que he sortit de Barcelona que vinc pensant molt en la nostra relació. No he estat del tot sincer quan et deia que t'estimava, però em faltava coratge per dir-t'ho a la cara. No facis cabal de tot allò que et deia, que si tenia projectes, que si faríem créixer la criatura en un país lliure, que si la sort es decantaria de la nostra banda... Seria una gran equivocació pensar que entre nosaltres hi ha alguna cosa més que respecte. Aniré cap a les Amèriques, diuen que t'hi pots fer ric i no vull perdre l'oportunitat, i no tornaré... i tu m'has d'oblidar i refer la vida. Busca't un home que t'estimi, un pare pel teu fill, i sigues feliç, no pensis amb mi mai més. Crema les meves coses, crema els records del pensament, i si alguna vegada et vinc a la memòria, aparta'm sense manies. La vida et comença avui. Jo, allà on vagi, també trobaré algú...

Quimet

El petit grup no espera el final dels parlaments. Abandona l'arena ingrata amb un gest de felicitat als llavis, deixant enrere centenars de banderes tricolors que onegen al vent entre velles cançons de batalla.

Lluís Sanahuja